

TEMES DE DEBAT

Fan acció social les entitats d'Església?

L'acció social d'entitats vinculades a l'Església és molt diversa, segons el grup o institució que la impulsa, el grau de professionalització o el tipus de serveis i persones amb què treballen. Freqüentment es fa de manera silenciosa, per voluntat pròpia, i per respecte als beneficiaris. Aquests serveis mobilitzen persones disposades a dedicar temps i coneixements a la solidaritat

ANÀLISI **Rosa Coscolla i R. Ruiz de Gauna**

Una contribució silenciosa

Exclusió social i laboral, necessitats d'alimentació, higiene i habitatge, problemes de salut, aquestes són algunes de les mancances i desigualtats que ens està deixant la crisi econòmica en la nostra societat. Algunes accentuades fins a punts intolerables, amb especial patiment en col·lectius com la infància i la joventut. La societat civil s'està mobilitzant per atendre aquestes dificultats i trobar solucions des de diferents opcions, tenint en compte la riquesa plural del nostre país. I és possiblement des de les entitats socials d'Església des d'on s'estan oferint algunes de les respostes més properes i immediates per mantenir els ciments d'aquest sistema que se'ns està esquarterant. Per estudiar com contribueixen aquestes entitats a la cohesió social s'ha impulsat un estudi des de diferents universitats catalanes.

En el treball recentment publicat es pot constatar que l'acció social d'entitats vinculades a l'Església és molt diversa, segons el grup o la institució que la impulsa, el grau de professionalització que tinguin o el tipus de serveis i persones amb què treballen. Es troben des de petits grups de voluntaris en l'entorn parroquial (repartiment de roba, aliments...) fins a grans institucions de les que també hi ha grups que s'integren. Càritas podria ser un exemple prou conegut. Si bé moltes entitats construeixen comunitat amb col·lectius molt exclosos: malalts mentals, sense sostre, prostitució, malalties terminals...

Freqüentment es fa de manera silenciosa, per voluntat pròpia, i per respecte als beneficiaris. Algunes entitats busquen oferir serveis dins del sistema finançat per l'Estat de la mateixa manera que passa amb les escoles, amb uns valors i model propis, i altres se situen en una acció més al marge, on no arriba la protecció social, si bé sovint és possible trobar models mixtos.

Ara bé, des de les conviccions dels responsables de cada entitat, a més d'intentar atendre amb eficiència les necessitats de la persona, hi ha sovint un compromís notable per la transformació social, per la denúncia de les situacions que creen injustícia promovent un canvi social i aportant esperança tant a la societat com a la persona i a la seva família.

D'altra banda, aquests serveis als febles són capaçes de mobilitzar persones disposades a dedi-

Seria millor deixar sense menjar o habitatge una família per entendre que li correspondria fer-ho a l'Estat?

car temps i coneixements gratuïtament a la solidaritat. Aquest voluntariat a més d'oferir un acció eficaç constitueix un missatge de primer ordre en relació a la confiança amb les possibilitats de l'altre, per al qual estic disposat a comprometre'm. No es menor tampoc la captació de recursos econòmics, que a través de petites donacions puntuals o estables, tant de particulars com d'empreses o de llegats fan possible l'atenció a persones vulnerables. En un entorn plural, des d'una identitat pròpia, presenten una actuació més de la iniciativa social per al benestar de les persones.

Es pot pensar que aquestes organitzacions i en-

titats amb la seva actuació substitueixen l'Estat de benestar, i per tant l'afebleixen. Però aquestes entitats cerquen la complementarietat amb els recursos públics i el treball en xarxa amb altres agents de la comunitat, públics, d'iniciativa social, o fins i tot mercantils.

I certament intenten focalitzar la seva actuació allà on no arriben altres o on veuen necessitats emergents, constituint espais d'innovació social i solidaritat absolutament bàsics per a les persones amb carències de diversos tipus. Seria millor deixar sense menjar o habitatge una família per entendre que li correspondria a l'Estat? O bé oferir respostes concretes i fer incidència política per a la millora dels drets i prestacions? D'alguna manera són l'exemple d'un nou model que alguns teòrics ja avancen sobre l'Estat relacional o la societat del benestar.

En conjunt, les entitats d'acció social nascudes entorn de l'Església posen l'accent en la persona i en la seva dignitat, més que en el servei en si mateix, i ho fan des de la proximitat, trepitjant carrer i amb la comunitat, la qual cosa aporta un profund coneixement de la realitat social i una de les contribucions a la cohesió més significativa: estar al servei de tothom que ho necessita i posar en marxa iniciatives noves i creatives per poder donar-hi una resposta.

Però més enllà de la funció social que exerceixen aquest tipus d'entitats, quin és el paper que la nostra societat plural i el nostre Estat de benestar els hi atorga? I quin volen assumir les entitats en si mateixes? Aquesta és una qüestió sobre la qual les entitats amb ideari cristià i el conjunt de la societat civil i les administracions han de reflexionar, des del diàleg i el reconeixement mutu. Cal fer-ho des del convenciment que el treball col·lectiu i la suma de talents i experiències posades al servei del bé comú són multiplicadors d'efectes positius en la nostra societat.●

LA CLAU **Javier Elzo**

Una economia solidària

Les societats modernes tenen quatre modalitats i agents d'acció social orientades a resoldre, pal·liar, ajudar, acompanyar, etcètera, les persones que es troben en estat de necessitat social.

En primer lloc, l'ajuda personal i directa de familiars, veïns, i fins i tot organismes informals de voluntariat, sense gairebé estructura jurídica. L'Administració seria el segon i més important d'aquests agents. És la seva implantació regulada i generalitzada la que ens permet parlar d'un Estat de benestar que es pretén universal en una sèrie de prestacions bàsiques: sanitat, atur, dependència social, pensions de jubilació, de viduïtat, etcètera.

El Tercer Sector té per objectiu la dignitat de la persona i una societat de la solidaritat i la fraternitat

ra, etcètera. Que ara estigui en declivi fa que les altres formes d'acció social adquireixin més relleu.

Un tercer, l'acció social de caràcter privat. Un exemple són les pensions privades per als que, al llarg de la vida, han pogut treure part dels seus ingressos i col·locar-los en fons de pensions en previsió de la seva edat avançada. En aquest moment conformen quantitats ingents de diners al planeta, massa monetària en mans d'un nombre reduït de persones, els quals realment podem dir que són els amos del món. Els seus moviments financers poden arruïnar estats.

El quart, el denominat Tercer Sector amb un paper rellevant de l'Església. El compon el voluntariat social i les entitats socials prestadores de serveis, moltes vegades organitzades en oenagés o organismes privats sense ànim de lucre. Potser l'exemple més visible, però no únic en absolut, sigui Càritas. Des de sempre s'ha debatut si aquests organismes no suplantem l'Administració. Més encara, si li permeten rentar la cara, ja que acullen persones, molt vulnerables, que no tenen enquadrament en les rigideses i les burocràcies administratives en les quals, ja d'entrada, es perden.

No falten tampoc els qui els critiquen –i aquí l'os és més dur de rosegat–, perquè aquests organismes no es limiten a la tasca assistencial als necessitats sinó que protagonitzen, amb estudis, testimonis i protestes les falles de l'Estat de benestar. Personalment vaig més enllà: el Tercer Sector ja és un prelude que una altra economia és possible. És l'economia social que, a diferència de la de mercat, la finalitat de la qual és la maximització de beneficis, té per objectiu la dignitat de la persona i pretén establir una societat del benestar, de la solidaritat, de la fraternitat. Sense renunciar a l'Estat de benestar al qual com a ciutadans tenim dret.●

PER SABER-NE MÉS

LLIBRES

L'acció social des de les entitats d'Església. El seu paper en la cohesió social a Catalunya. Coscolla, Rosa. Aguilar, Marina (2014). Barcelona: Editorial Claret.

Espiritualidad y educación social. Benavent, Enric (2013). Barcelona: UOC

L'Acció Social de l'Església. Estudi sobre l'acció social de l'Església en l'àmbit territorial de l'Arxidiòcesi de Tarragona. Belzunegui, A.; Brunet, I. i Panedès, C. (2012). Tarragona: URV

Una mirada a la pobresa. Càritas Diocesana de Barcelona i Cristianisme i Justícia. Barcelona

VI Informe Foessa sobre exclusión y desarrollo social en España. Fundación Foessa

Evangelii gaudium. Exhortació apostòlica del papa Francesc